

42.

A XVII. SZÁZAD ÉNEKELT DALLAMAI

A közelmúltban jelent meg fenti címmel Papp Géza munkája, a Régi Magyar Dallamok Tára második kötete. Törzsananyagában harmincnyolc forrásból ötszáznál több melódiát ölel fel, legtöbbit Kisdi, illetőleg Szőlősy (105), Náray (71), Szegedi (43), Deák (25), Bozóki (22), Bodos (20) énekeskönyvből, valamint az Eperjesi graduálból (36) és a Turóci Cantionaléből (25). A XVII. századból vett dallamanyagot XVIII—XIX. századi változatokkal egészíti ki — bizonyos megszorításokkal. A bevezető tanulmány s a jegyzetek négyszáznál több további dallamot foglalnak magukban.

Az előszóban a szerző tájékoztat a kötet anyagának kapcsolatairól a XVI. század dallamaival, ismerteti a válogatás szempontjait, felvázolja a XVII. század dallamaival foglalkozó irodalmat s felsorolja három ország harmincnél több könyvtárát, melyekben e kötet anyagát gyűjtötte.

A bevezető tanulmány nyolc fontos kérdést tárgyal. Meghatározza az ének szerepét a XVII. század magyar társadalmában, ismerteti a dallamok és szövegek forrásait, az énekek strófaszervezetét, ritmikai felépítését. Bemutatja a használatos dallamformákat és dallamtípusokat. Külön fejezetet szán az eddig csak nótautalásokból ismert melódiáknak, végül behatóan elemzi az e század dallamanyagában észlelhető idegen hatásokat s ezek

társadalmi hátterét. A szerző gazdag könyvészeti anyagra és saját kutatómunkájára alapozó megállapításait szemléletes dallam-, ritmus- és strófatáblázatokkal teszi teljessé, hitelesebbé (ez utóbbiban például a XVI. századiakkal párhuzamba állítva mutatja be az anyagot). További értékes, sok munkát és alapos tájékozottságot igénylő és tanúsító variáns-táblázatokkal találkozunk a jegyzetanyagban is. Az idegen hatásokkal foglalkozó fejezetből kiderül, hogy a közölt törzsananyag negyvenhat százaléka származik ilyen forrásokból.

Papp Géza nemcsak kész eredményeket, vitathatatlan megállapításokat fogalmaz meg bevezető tanulmányában, hanem az anyaggyűjtés, rendszerezés folyamatában felmerült kérdésekből is sokat. Egyeseket, mint például a Kochanowski-fordításokat, a XVII. századi kóruséneklés, Thordai János lengyel dallamintája, a genfi zsoltárdallamok XVII. századi elterjedése. — maga világította meg külön tanulmányokban. Másokat mindössze jelez, mint újabb adatgyűjtésre és előtanulmányokra várókat. Ezek megoldását is elsősorban tőle várhatjuk, hiszen e munkája arról győz meg, hogy legalaposabb ismerője a XVII. század idevonatkozó anyagának, s zene tudományi doktori disszertációjának témáját is ebből az anyagból választotta.

A kötet *törzsanyaga*: az 1—360-ig számozott dallamok közlése, a kritikai kiadás igényességével. Ezt követi a dal-

lamokhoz s a szövegekhez fűzött széles körű *jegyzetanyag*, mint fennebb jeleztem, bő példatárral, változatok hosszú sorával, összehasonlító táblázatokkal rajzolva meg szöveg és dallam elterjedését s utalva a változatok forrásaira.

A kötet *mutatói* a versformákban, sorvégződéseken (cezúrákban), kezdősorokban és énekcímekben való gyors eligazodást teszik lehetővé. S végül a felhasznált források és irodalom felsorolása, valamint a Victorisz-kódex s az Eperjesi graduál néhány fakszimile-lapja teszi teljessé a tisztelettel parancsolóan gazdag kötetet.

Papp Gézának e munkája méltó módon képviseli negyedszázados, szenvedélyesen gyűjtő, rendszerező zene tudományi tevékenységét. Kitűnő monográfiája nélkülözhetetlen forrásul szolgál a jövőben mind azoknak, akik a XVII. század magyar énekelt dallamanyagát megismerni, tanulmányozni óhajtják. (Akadémiai Kiadó, Bp. 1970).

BENKŐ ANDRÁS

Munk., 1971. 2. sz. 10. l.